

UOT: 330.142.2, 338.43

AQRAR SAHƏDƏ ƏSAS KAPİTALA YÖNƏLDİLƏN İNVESTİSİYALARIN SƏVİYYƏSİ VƏ DİNAMİKASI

Murad Əli Oğlu Hacıyev

Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzinin doktorantı

ORCID: 0009-0005-2175-6039

e-mail: murad.haciyev.01@list.ru

Xülasə

Kənd təsərrüfatında əsas kapitala yönəldilən investisiyalar bu sahədə istehsalın dinamik artımının və rəqabətqabiliyyətliliyin təmin olunmasının başlıca amillərindən biri kimi çıxış edir. Məqalədə müasir şəraitdə Azərbaycan iqtisadiyyatının aqrar sektorunda investisiya qoyuluşlarının səviyyəsini səciyyələndirən göstəricilər ayrılır, onların hesablanması metodları göstərilir və son dövrlərin statistik məlumatları üzrə təhlili həyata keçirilir. Beynəlxalq səviyyədə müvafiq müqayisələr əsasında dəyərləndirmələr aparılır. Eyni zamanda, ölkənin kənd təsərrüfatında əsas kapitala yönəldilən investisiyaların uzunmüddətli dinamikası araşdırılır və burada formalaşan meyllərin sahədə istehsalın artımına təsiri açıqlanır.

***Açar sözlər:** aqrar sahə, əsas kapitala yönəldilən investisiyalar, əsas kapitalın formalaşması, investisiya qoyuluşlarının səviyyəsi, investisiya qoyuluşlarının dinamikası.*

Giriş

Aqrar sahəyə investisiya qoyuluşları bitkiçilik və heyvandarlıq məhsullarının istehsalının genişləndirilməsinin əsas amillərindən biri kimi çıxış edir. Əsas kapitala yönəldilən investisiyalar sayəsində zəruri infrastrukturun formalaşdırılması, innovativ texnologiyaların tətbiq edilməsi əsasında məhsuldarlığı yüksəltmək mümkün olur. Bununla yanaşı, yeni investisiya qoyuluşları vasitəsilə kənd təsərrüfatında torpaq və su resurslarından dayanıqlı inkişaf tələblərinə uyğun səmərəli istifadə edilməsinə imkanlar açılır. Müasir şəraitdə artan torpaq və su qıtlığı kontekstində istehsalın genişləndirilməsi üçün kənd təsərrüfatı sərmayəsinin vacibliyi yüksəlir. Bu cür sərmayələr, həmçinin kənd yerlərində gəlirləri və istehlakı artırır, beləliklə, təkcə ərzaq əlçatanlığını deyil, həm də qida və qidadan istifadə imkanlarını genişləndirməklə global ərzaq təhlükəsizliyini yaxşılaşdırır [11].

Qeyd edilənlər nəzərə alınmaqla, aqrar sahəyə zəruri həcməldə investisiya resurslarının cəlb edilməsi, habelə həmin resursların öz təyinatları üzrə səmərəli istifadə olunması ilə bağlı məsələlərin həllinin önəmi artır. Bu, investisiya resurslarının məhdudluğunun özünü büruzə verdiyi inkişaf edən iqtisadiyyatlar, o cümlədən post-transformasiya ölkələri üçün daha yüksək aktualıq kəsb edir.

Məqalədə hazırkı şəraitdə Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının aqrar sektorunda əsas kapitala yönəldilən investisiyaların səviyyəsi və dinamikasının təhlil edilməsi və müvafiq qiymətləndirmələr aparılması məqsədi qarşıya qoyulmuşdur.

İnvestisiya qoyuluşları və əsas kapitalın formalaşması

Aqrar sahədə əsas kapital investisiya qoyuluşları əsasında formalaşır. Müvafiq mənbələrdən daxil olan investisiya resursları konkret aktivlərə - maşın və avadanlıqlara, bina və tikililərə, məhsuldar heyvanların sayının artırılmasına, çoxillik əkmələrin sahələrinin genişləndirilməsinə və digər istiqamətlərə yönəldilməklə bunların ehtiyatlarının formalaşmasını təmin edir. İnvestisiyalar vasitəsilə ehtiyatının formalaşması əsas kapitalın istifadə prosesində hərəkəti kontekstində baxıldıqda daha ayrıntılı özünü büruzə verir.

Digər sahələrdə olduğu kimi, kənd təsərrüfatında da əsas kapital ünsürləri istehsal prosesində tədricən istehlak olunaraq köhnəlməyə məruz qalır. Bu proses müəyyən müddətdən sonra sözügedən əsas kapital ünsürlərinin istifadəsinin başa çatdırılması, başqa sözlə işdən çıxması ilə nəticələnir. Müəyyən dövr ərzində istehlak olunan əsas kapitalın dəyər ifadəsində həcmi amortizasiya adlanır. Amortizasiya il ərzində əsas kapitalın köhnəlməsini ifadə edir. Qeyd edilənlərlə əlaqədar olaraq müəyyən dövr, məsələn il ərzində investisiya qoyuluşları əsas kapitalın ehtiyatını bu sahəyə yatırımların dəyəri ilə əsas kapitalın köhnəlməsinin dəyəri arasındakı fərq həcmində artırır. Buna uyğun olaraq təcrübədə əsas kapitalın ümumi formalaşmasını və ya bir sıra post-sovet ölkələrinin, o cümlədən Azərbaycanın milli statistikasında adlandırıldığı kimi, əsas fondların ümumi yığımı (ingiliscə - Gross Fixed Capital Formation - GFCF) və xalis əsas kapitalın formalaşması və ya xalis kapital ehtiyatı (ingiliscə - Net Fixed Capital Formation - NFCF və ya NCS), habelə həmin göstəricilərin fərqi olaraq istehlak olunmuş əsas kapital (ingiliscə - Consumption Fixed Capital- CFC) fərqləndirilir [5].

Nəzərə almaq lazımdır ki, aqrar sahədə əsas kapitalla aid edilən, lakin zaman etibarilə real dəyəri aşağı düşməyən aktivlər, məsələn, məhsuldar mal-qara üçün amortizasiya hesablanmır. İstər Milli Hesablar Sistemində, istərsə də iqtisadiyyatın sahələri üzrə müvafiq məlumatlarda əsas fondların ümumi yığımı (GFCF) əslində müvafiq dövrdə əsas kapitalla yönəldilən investisiya qoyuluşlarının həcmi ifadə edir.

Hər hansı (t) dövrün sonuna xalis kapital ehtiyatının həcmi (1) düsturu ilə hesablanır:

$$xky_t = xky_{t-1} + \Delta k_{üy_t} - \Delta k_{i_t} (1)$$

burada,

xky_t – t ilinin sonuna xalis kapital yığımı;

xky_{t-1} – t ilinin əvvəlinə xalis kapital yığımı;

$\Delta k_{üy_t}$ – t ilində əsas kapitalın (əsas fondların) ümumi yığımı (il ərzində əsas kapitalla investisiya qoyuluşları);

Δk_{i_t} - t ilində əsas kapitalın istehlakı.

Düsturdan aydın olduğu kimi, il ərzində əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların həcmi əsas kapitalın istehlak həcmi üstələdiyi halda xalis kapital yığımı artır. Bu halda artım həm yeni əsas kapitalla aid aktivlərin istifadəyə verilməsi, həm də istifadədə olan aktivlərin bərpası və təkmilləşdirilməsi hesabına baş verə bilər.

Göstərilənlər nəzərə alınmaqla, iqtisadi ədəbiyyatda kapital və investisiyalar arasında konseptual baxımdan fərqi mövcud olduğuna diqqət yetirilir. Qeyd olunur ki, investisiyalar müəyyən vaxt müddətində axın konsepsiyası, kapital isə müəyyən vaxt momentinə ehtiyat konsepsiyasıdır. Belə yanaşma çərçivəsində sözügedən vaxt müddəti kimi bir qayda olaraq maliyyə ili, vaxt momenti olaraq isə maliyyə ilinin sonu qəbul olunur [6, 7].

Aqrar sahəyə investisiya qoyuluşlarının səviyyəsi

İqtisadiyyatın hər bir sektorunda, o cümlədən aqrar sahədə investisiya qoyuluşlarının zəruri inkişaf tələblərinə uyğunluğunun müəyyən edilməsinə ehtiyac yaranır. Bununla əlaqədar olaraq, sahəyə yönəldilən investisiyaların səviyyəsinin dəyərləndirilməsi məqsəduyğundur. İnvestisiyaların səviyyəsi onun nisbi göstəriciləri ilə ifadə olunur. Bu istiqamətdə kənd təsərrüfatı investisiya əmsalı və investisiya qoyuluşlarının kənd təsərrüfatına yönəlmə əmsalı göstəriciləri istifadə edilə bilər.

Kənd təsərrüfatı investisiyaları əmsalı müəyyən dövr (bir qayda olaraq maliyyə ili) ərzində aqrar sahədə əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların dəyər ifadəsində həcmnin həmin dövrdə kənd təsərrüfatında yaradılan əlavə dəyərə nisbətini ifadə edir [5]. Bu göstərici aşağıdakı düsturla (2) hesablanır:

$$KTİΘ = (əküy / ktəd) * 100 \quad (2)$$

burada,

KTİΘ – kənd təsərrüfatı investisiyaları əmsalı;

əküy – Kənd təsərrüfatında əsas kapitalla yönəldilən investisiya qoyuluşlarının həcmi (müvafiq dövr ərzində əsas kapitalın ümumi yığımı);

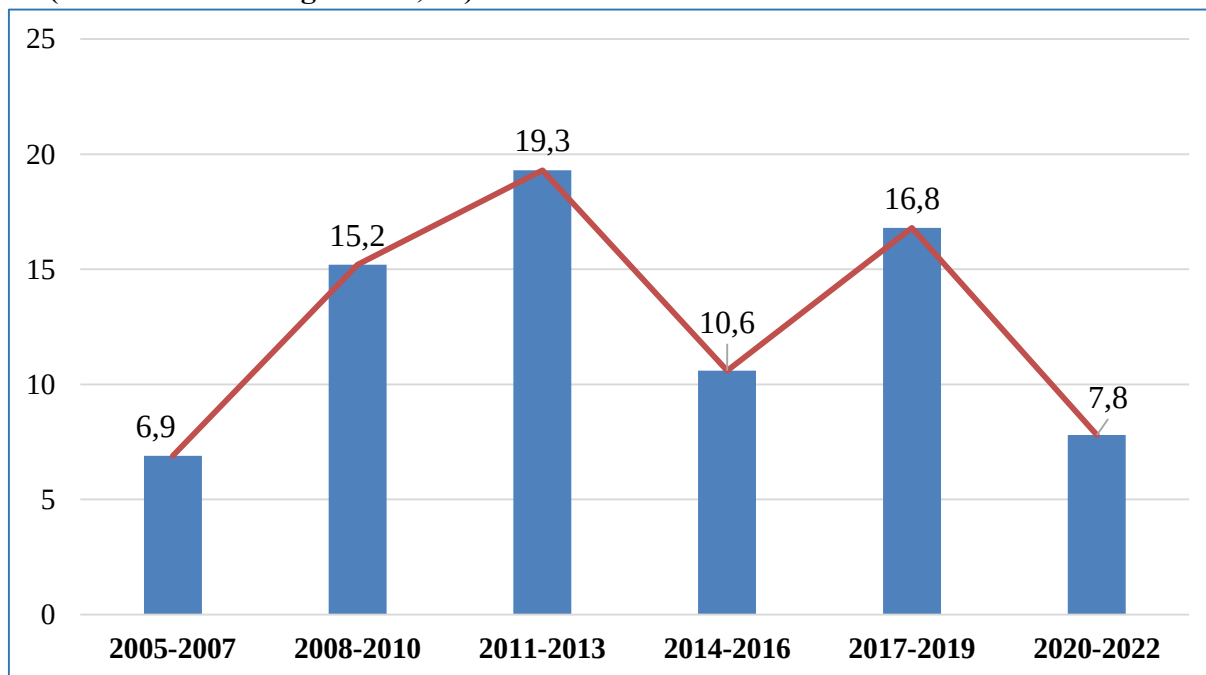
ktəd – müvafiq dövr ərzində kənd təsərrüfatında yaradılan əlavə dəyər.

KTİΘ əsas kapitalla investisiyaların həcmi sahənin əlavə dəyərinə nisbətdə faizlə ifadəsində əks etdirir.

Aqrar sahədə əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarının səviyyəsinin dəyərləndirilməsi baxımından investisiyaların kənd təsərrüfatına yönəlmə indeksinin təhlili də maraqlı hesab edilir. Bu göstərici kənd təsərrüfatına yönəldilən investisiyaların milli iqtisadiyyata investisiya qoyuluşlarında xüsusi çəkisinin həmin sahənin ümumi daxili məhsulda (ÜDM) payına nisbəti ilə müəyyən edilir. İnvestisiyaların kənd təsərrüfatına yönəlmə indeksi əslində bu sahədə əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların həmin sahənin ölkə iqtisadiyyatına töhfəsinə nə dərəcədə uyğun gəlməsini əks etdirir. Göstəricinin kəmiyyətinin 1-dən kiçik olması investisiya qoyuluşlarında kənd təsərrüfatına düşən payın bu sahənin ölkə iqtisadiyyatına töhfəsi ilə müqayisədə aşağı olduğunu, əmsalın kəmiyyətinin 1-dən böyük olması isə əksinə, investisiyalarda payın sahənin ÜDM-də payını qabaqladığını göstərir.

Son dövrlərdə Azərbaycanın kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarının səviyyəsində dəyişikliklər üçün qeyri-stabil səciyyəvi olmuşdur. İnvestisiyaların səviyyəsini ifadə edən kənd təsərrüfatı investisiyaları əmsalının kəmiyyəti 2005-2013-cü illəri əhatə edən dövrdə ümumi yüksəlmə meyilinə malik olmuşdur. Sonradan ölkədə yaşanan qısamüddətli makroiqtisadi qeyri-stabil şəraitində bu göstəricinin kəmiyyətində kəskin enmə baş vermişdir. Bu istiqamətdə 2017-2019-cu illərdə yenidən irəliləyişlər qlobal pandemiya nəticəsində pozulmuşdur (**Diagram 1**).

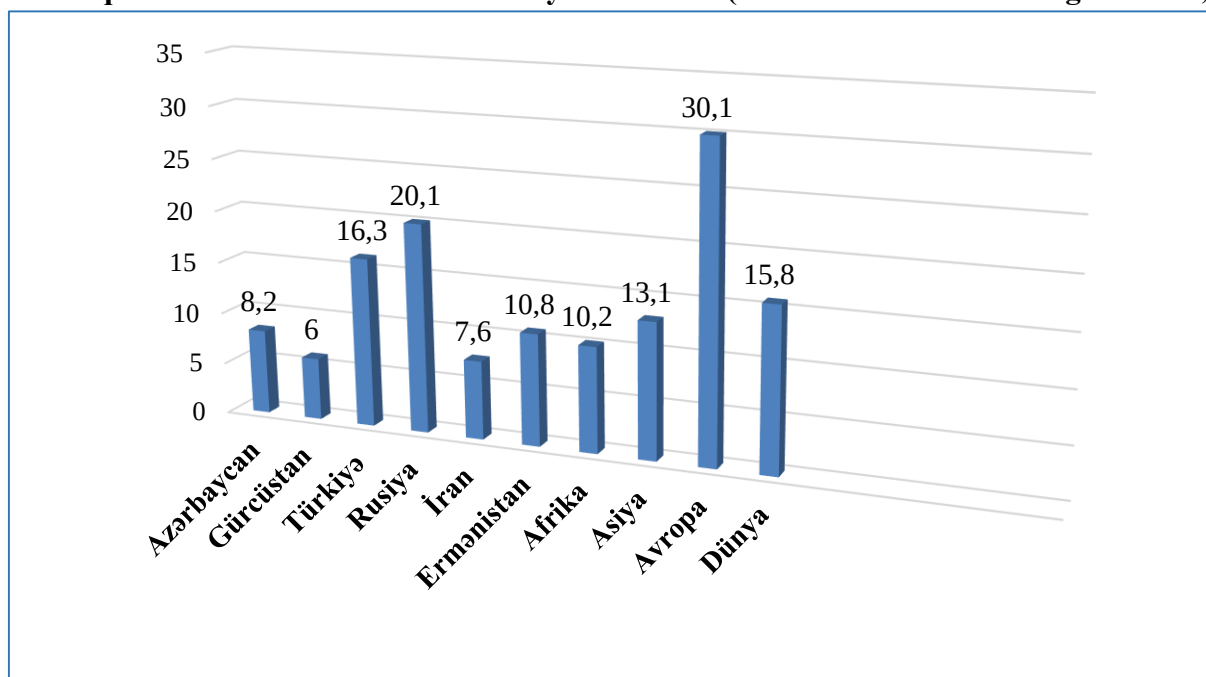
Diaqram 1. Azərbaycanca kənd təsərrüfatı investisiyaları əmsalının dinamikası (dövlər üzrə orta göstərici, %)

Mənbə: Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatları əsasında tərtib edilmişdir (4).

Ümumiyyətlə, müasir şəraitdə Azərbaycanda kənd təsərrüfatı investisiyaları əmsalının kəmiyyəti region ölkələrinin əksəriyyətinin müvafiq göstəriciləri və dünya üzrə orta göstərici ilə müqayisədə xeyli aşağıdır (**Diaqram 2**).

Diaqram 2. Kənd təsərrüfatı investisiyaları əmsalı (2020-2022-ci illərin orta göstəricisi, %)

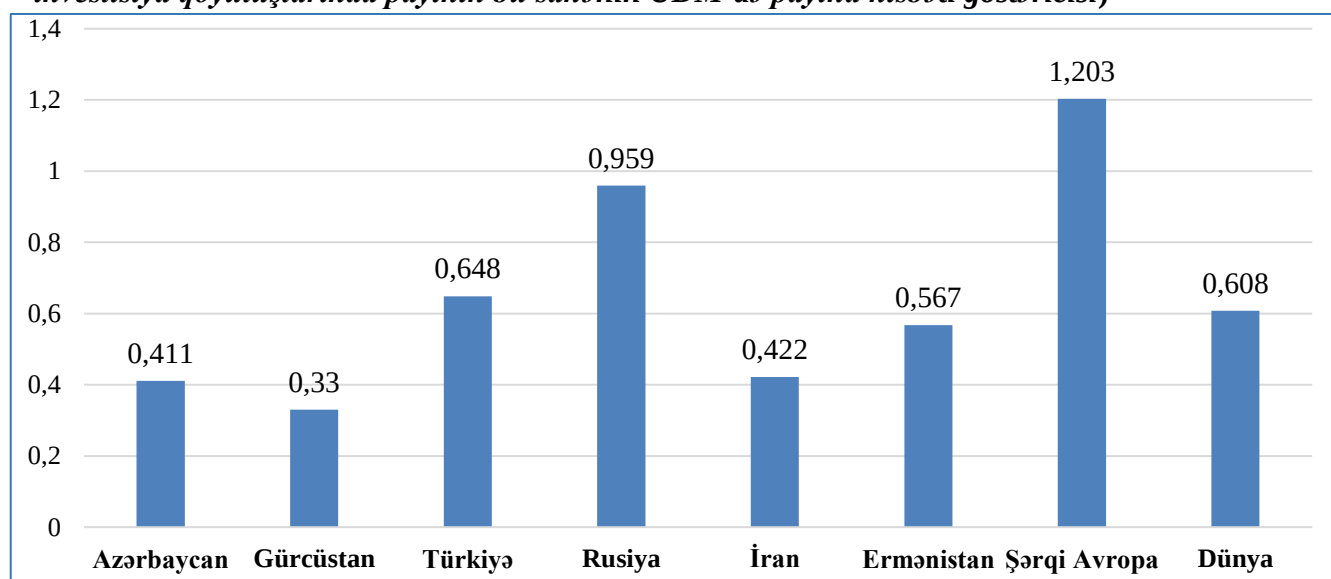

Mənbə: FAO-nun məlumatları əsasında tərtib edilmişdir (9).

Məlumatlardan aydın olduğu kimi, göstərilən dövrdə Azərbaycanın kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiyaların sahədə yaradılan əlavə dəyərə nisbətə səviyyəsi həmsərhəd ölkələrdən Gürcüstan və İranın müvafiq göstəricilərindən bir qədər yüksək olmuşdur. Eyni zamanda, investisiyaların səviyyəsi həmsərhəd ölkələrin göstəriciləri, eləcə də orta dünya göstəricisi ilə müqayisədə xeyli aşağıdır.

Beynəlxalq müqayisələrdə Azərbaycanda, həmçinin investisiyaların kənd təsərrüfatına yönəlmə indeksinin kəmiyyəti də yüksək qiymətləndirilə bilməz (**Diaqram 3**).

Diaqram 3. Region ölkələri və dünya üzrə investisiyaların kənd təsərrüfatına istiqamətlənmə indeksi (aqrar sahəyə ayrılan investisiyaların ölkə iqtisadiyyatına ümumi investisiya qoyuluşlarında payının bu sahənin ÜDM-də payına nisbəti göstəricisi)

Mənbə: FAO-nun məlumatları əsasında tərtib edilmişdir (9).

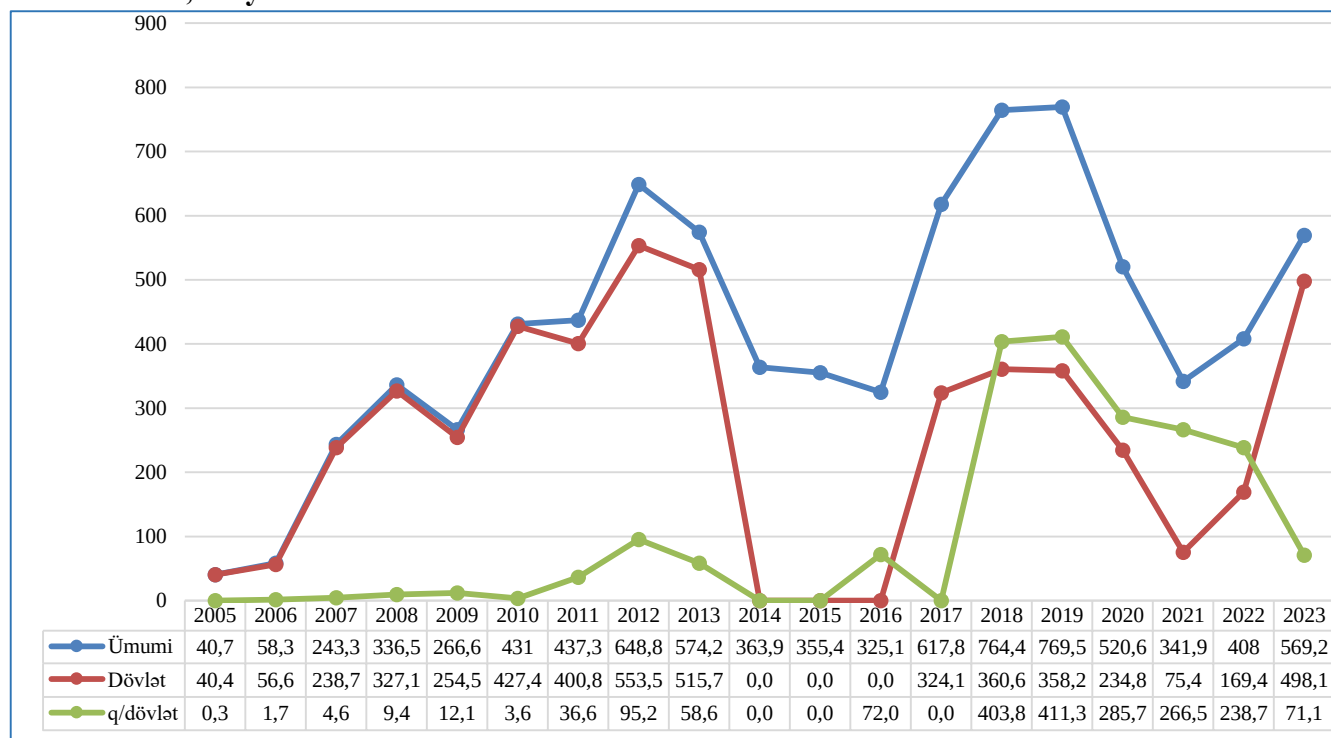
Göründüyü kimi, Azərbaycanda kənd təsərrüfatının investisiya qoyuluşlarının payı bu sahənin ÜDM töhfəsi ilə müqayisədə xeyli aşağıdır. Bu göstəricinin kəmiyyəti Gürcüstan istisna olunmaqla həmsərhəd ölkələrin müvafiq göstəricilərindən geri qalır. FAO-nun məlumatları əsasında aparılan hesablamalara görə, Azərbaycanda investisiyaların aqrar sahəyə yönəlmə səviyyəsi orta dünya göstəricisindən 1.5 dəfə, Şərqi Avropa regionunun göstəricisindən 3 dəfə aşağıdır.

Kənd təsərrüfatında əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların səviyyəsinin aşağı olması bu sahəyə investisiya axınlarının gücləndirilməsi və stabilliyinin təmin olunması imkanlarının reallaşdırılması ilə bağlı məsələlərin həllini önə sürür. Bunların sırasına həmin istiqamətdə investisiyaların stimullaşdırılması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi də aid edilə bilər.

Əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların dinamikası

Azərbaycan Respublikasında əsaslı torpaq islahatının aparılmasından sonra 1990-cı illərin sonlarında və 2000-ci illərin başlanğıcında kənd təsərrüfatında investisiya qoyuluşlarında artımlar başlamışdır. Lakin həmin dövrdə dövlətin və aqrar islahatlar nəticəsində torpaq sahələri əldə etmiş istehsalçıların maliyyə imkanlarının məhdudluğu ilə əlaqədar olaraq qeyd edilən artımların miqyası böyük olmamışdır (**Diaqram 4**).

Diaqram 4. Azərbaycanın kənd təsərrüfatında əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların dinamikası, milyon manat

Mənbə: Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatları əsasında tərtib edilmişdir (4).

2005-ci ildən Azərbaycan dövlətinin kənd təsərrüfatının dəstəklənməsi ilə bağlı qəbul etdiyi qərarlar bu sahəyə investisiya qoyuluşlarının sürətlənməsinə yol açmışdır. Aqrar sahəyə dövlət köməyi sistemində əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların artması həm birbaşa, həm də dolaylı təsir alətləri vasitəsilə stimullaşdırılmışdır. Kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiyaların ümumi illik həcmi dəyər ifadəsində 2005-2007-ci illərin orta göstəriciləri ilə müqayisədə 2021-2023-cü illərdə 2.9 dəfə, o cümlədən dövlət investisiyaları 2.2 dəfə, özəl (qeyri-dövlət) investisiyaları 87.4 dəfə artmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, 2010-cü ilədək investisiyaların artımı üstün olaraq dövlət tərəfindən əsaslı vəsait qoyuluşlarının çoxalması hesabına olmuşdur. Sonrakı dövrdə isə aqrar sahəyə özəl (qeyri-dövlət) investisiyalar da sürətlə artmışdır. Bu istiqamətdə nisbətən daha yüksək templərin təmin edilməsi ilə bağlı 2017-2022-ci illərdə özəl investisiyalar həcm etibarilə dövlət investisiyalarını qabaqlamışdır. Nəticədə 2020-2022-ci illərdə əsas kapitalla qeyri-dövlət investisiyalarının payı 2014-2016-cı illərin orta göstəricisi ilə müqayisədə 35 faiz bəndi, 2017-2019-cu illərin orta göstəricisi ilə müqayisədə isə 12.5 faiz bəndi yüksələrək 63.8-ə çatmışdır.

İnvestisiya qoyuluşlarının göstərilən dinamikası öz növbəsində aqrar sahənin əsas fondlarla təchizatının yaxşılaşmasını təmin etmişdir. 2005-2022-ci illərdə əsas fondların balans dəyəri ilə həcmi 3.4 dəfə artmışdır. Sahənin inkişafına yönəldilən resursların həcmi sürətlə artmasının təmin edilməsi sayəsində infrastruktur və təchizat bazası genişlənmiş, fermerlərin istehsal resurslarına əlçatanlığı yaxşılaşmışdır [1].

Bununla bərabər, nəzərə almaq lazımdır ki, müvafiq məlumatların tədqiqata cəlb edildiyi dövrdə aqrar sektorda əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların dinamikası üçün sürətli artımla yanaşı, müəyyən qeyri-stabilliklər də səciyyəvi olmuşdur. Bu baxımdan investisiyaların uzunmüddətli

dövrə ümumi artımı çərçivəsində ayrı-ayrı dövrlərdə, o cümlədən 2012-2016-cı illərdə, habelə 2020-2022-ci illərdə əhəmiyyətli dərəcədə enmələr diqqəti cəlb edir. 2023-cü ildə isə kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarının əhəmiyyətli artımı baş vermişdir. Eyni zamanda, aqrar sahəyə investisiyaların global pandemiya əvvəlki həcmi bərpa etmək mümkün olmamışdır.

Müvafiq yönümdə aparılan tədqiqatların nəticələrinə görə, Azərbaycanın kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiyaların kəskin yüksəlişi sahədə həm artım mənbələrinin genişləndirilməsi və həm də gücləndirilməsi amilli kimi çıxış etmişdir. Bununla yanaşı, həmin mərhələdə əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların miqyaslarında kəskin qalxıb-enmələr öz növbəsində aqrar istehsalın artım templərində dalğalanmaları şərtləndirən əsas amillərdən birinə çevrilmişdir [2].

Ümumiyyətlə, kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarının ölkə iqtisadiyyatına investisiya qoyuluşlarında payı 2021-2023-cü illərin orta göstəricilərinə görə 2.3% təşkil etmişdir. Bu, aqrar sektorun ÜDM-də xüsusi çəkisi ilə müqayisədə azdır. Belə ki, qeyd edilən dövrdə kənd təsərrüfatında yaradılan əlavə dəyər ÜDM-nin 5.3%-ə bərabər olmuşdur.

Göstərilənlərə uyğun olaraq, kənd təsərrüfatında əsas kapitalla yönəldilən investisiya qoyuluşlarında onun səviyyəsini səciyyələndirən göstəricilərin ardıcıl yaxşılaşdırılmasına imkan yaradan davamlı meyilin formalaşdırılmasına ehtiyac yaranmışdır.

Nəticə

Müasir şəraitdə Azərbaycanın kənd təsərrüfatında əsas kapitalla investisiya qoyuluşları bu sahədə istehsalın dinamik artım templərinin təmin edilməsinin əsas amillərindən biri kimi çıxış edir. İnvestisiyalar aqrar sahənin innovasiyaların geniş tətbiqi əsasında dayanıqlı inkişaf prinsiplərinə uyğun inkişafına yol açır. Bu istiqamətdə zəruri irəliləyişlər isə əsas kapitalla yönəldilən investisiyaların ardıcıl olaraq artırılması onun səviyyəsini səciyyələndirən göstəricilərin dinamikasında əlverişli meyillərin formalaşdırılması vasitəsilə mümkündür.

Kənd təsərrüfatına investisiya qoyuluşlarının səviyyəsinin yüksəldilməsi investisiya siyasəti çərçivəsində bu sahəyə prioritetlik verilməsi ilə bağlıdır. Bu istiqamətdə başlıca hədəf kimi əsas kapitalla investisiya qoyuluşlarında aqrar sektorun payının onun ÜDM-də xüsusi çəkisinə çatdırılması qəbul oluna bilər. Eyni zamanda, kənd təsərrüfatına istehsal infrastrukturunun müvafiq səviyyədə inkişafına uyğun dövlət investisiyalarının ayrılmasının təmin olunmasına ehtiyac vardır.

İqtisadiyyatın aqrar sektorunda zəruri investisiya resurslarının formalaşması məqsədilə bu sahəyə özəl investisiyaların cəlb edilməsinin stimullaşdırılmasının gücləndirilməsi məqsəduyğundur. Bu məqsədlə ilk növbədə stimullaşdırma ilə əhatə olunan sahələrin genişləndirilməsi, habelə investisiyaların stimullaşdırılması alətlərinin səmərəli kombinasiyasının təmin edilməsi, dayanıqlı inkişafa yönəlik tədbirlərin ardıcıl həyata keçirilməsi ilə bağlı məsələlərin həlli önə keçir.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycanda aqrar sahənin inkişafında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rolu”. Bakı, “Azərənşr”, 2023, 260 səh. <https://atm.gov.az/az/menu/58/heyder-eliyev---100/>
2. Xəlilov H.A. Azərbaycanada aqrar istehsalın artım templəri: dinamikasının xüsusiyyətləri və resurs amillərinin rolu. “Kənd təsərrüfatının iqtisadiyyatı” elmi-praktik jurnalı, 2020, № 1 (31)). <https://agroeeconomics.az/az/article/2/azerbaycanda-aqrar-istehsalin-artim-templeri-dinam/>

3. “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu.
<https://e-qanun.az/framework/50048>
4. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi.
Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq.
<https://www.stat.gov.az/source/agriculture>
5. Agricultural investments and capital stock 2000-2020. Global and regional trends.
<https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/01f9b9e0-6747-4275-a4a1-ee88ae040043/content>
6. Capital Formation in Agriculture.
<https://ru.scribd.com/document/469666711/Capital-Formation-in-Agriculture-1-pdf>
7. Capital Formation in Agriculture in Bangladesh.
https://www.fao.org/fileadmin/templates/tci/pdf/CapitalFromation/Bangladesh-_Kazi-Capital_Formation_in_Agriculture_in_Bangladesh-Revised_Draft-_081011.pdf
8. FAO. Promoting investment in agriculture for increased production and productivity.
<https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/6c09e974-9a3b-49e3-b83c-bd74152a93aa/content>
9. FAOSTAT. Capital Stock.
<https://www.fao.org/faostat/en/#data/CS/>
10. Investing in sustainable food systems: A methodology and lessons learned from Africa.
<https://ecdpm.org/work/investing-sustainable-food-systems-methodology-and-lessons-learned-africa>
11. OECD - Policy Framework for Investment in Agriculture.
<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264212725-en.pdf?expires=1727168944&id=id&accname=guest&checksum=2279CD0D07F0C49559EEF642B01DA80E>
12. Marco V. Sanchez, Martín Cicowiez, Araceli Ortega. Prioritizing public investment in agriculture for post-COVID-19 recovery: A sectoral ranking for Mexico
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306919222000331>
13. Marie Vander Donckt, Philip Chan, Andrea Silvestrini. A new global database on agriculture investment and capital stock Food Policy 100 (2021) 101961.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306919220301652>
14. Steven Haggblade. Returns to Investment in Agriculture.
https://www.researchgate.net/publication/5180068_Returns_to_Investment_in_Agriculture
15. Transformative Investment in Climate-Smart Agriculture. Unlocking the potential of our soils to help the U.S. achieve a net-zero economy. February 2021.
<https://usfarmersandranchers.org/wp-content/uploads/2021/02/USFRA-Transformative-Investment-Report.pdf>
16. Бритик Э.В., Владимиров В.В., Шудяков А.В. Совершенствование мер государственного стимулирования инвестиционной активности в сельском хозяйстве.
<https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-mer-gosudarstvennogo-stimulirovaniya-investitsionnoy-aktivnosti-v-selskom-hozyaystve>

M.A. Hajiyev
Ph.D. student of the Agricultural Research Center

Level and dynamics of investments in fixed capital in the agricultural sector

Abstract

Investments in fixed capital in agriculture act as one of the main factors of dynamic growth of production in this field and ensuring competitiveness. The article highlighted indicators characterizing the level of investments in the agrarian sector of the Azerbaijani economy in modern conditions, indicates methods of their calculation and analyzes them based on recent statistical data. Assessments are made on the basis of relevant international comparisons regarding these indicators. At the same time, the long-term dynamics of investments in fixed capital in the country's agriculture are investigated and the impact of the trends formed here on the growth of production in the field is explained.

Keywords: *agrarian sector, investments in fixed capital, formation of fixed capital, level of investments, dynamics of investments.*

М.А. Гаджиев
Докторант Центра аграрных исследований

Уровень и динамика инвестиций в основной капитал в сельском хозяйстве

Резюме

Инвестиции в основной капитал в сельском хозяйстве выступают одним из основных факторов динамичного роста производства в этой сфере и обеспечения конкурентоспособности. В статье выделены показатели, характеризующие уровень инвестиций в аграрный сектор экономики Азербайджана в современных условиях, указаны методы их расчета и проведен их анализ на основе последних статистических данных. Оценки этих показателей проводятся на основе соответствующих сравнений на международном уровне. Одновременно исследуется многолетняя динамика инвестиций в основной капитал в сельском хозяйстве страны и объясняется влияние сформировавшихся здесь тенденций на рост производства продукции в отрасли.

Ключевые слова: *аграрный сектор, инвестиции в основной капитал, формирование основного капитала, уровень инвестиций, динамика инвестиций.*